

Recenzja rozprawy doktorskiej ks. Anthony'ego Okwuchukwu Umeha

„Liturgical Music in Igboland in Nigeria after Vatican II Council”

„Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II na terytorium plemienia Igbo w Nigerii”

Ks. prof. dr hab. Rastislav Adamko, Katolicki Uniwersytet w Ružomberku, Słowacja

Temat rozprawy doktorskiej ks. A. Umeha jest typowo interdyscyplinarny, ponieważ łączy w sobie kilka dziedzin nauki: liturgikę, teologię pastoralną i muzykologię z elementami etnomuzykologii. Podjęcie się tego tematu wymagało ogromnych kompetencji, wiedzy i stosownego doświadczenia badawczego we wszystkich tych dziedzinach wiedzy.

Podjęty temat przez autora niniejszej rozprawy doktorskiej jest dla niezainteresowanego czytelnika już na pierwszy rzut oka bardzo atrakcyjny. Chodzi bowiem o problematykę ciekawą i to pod wieloma względami. Również po przeczytaniu całości pracy czytelnik przekонуje się o tym, że zajęcie się tym zagadnieniem jest jak najbardziej uzasadnione. Po pierwsze dlatego, że ta praca zbiera i gromadzi informacje na temat dla Europejczyka nie znanych zagadnień dziejów chrystinizacji w Nigerii, jak również aktualnego stanu muzyki liturgicznej na terenach plemienia Igbo, pielęgnowanej przez kolejne generacje chrześcijan i w ten sposób jest świadectwem starań i wysiłku wielu osób o zachowanie i rozwój wartości kulturowych w ramach złożonych działań w kierunku prawidłowo rozumianej inkulturacji. Z drugiej zaś strony rezultaty tej pracy pomagają nam zrozumieć coś z procesów zachodzących w mentalności ludzkiej w trakcie wprowadzania odnowy liturgicznej w zakresie muzyki w krajach misyjnych po Vaticanum secundum.

Mając przed oczyma te i inne fakty należy bardzo pozytywnie ocenić wybór tego tematu przez ks. Umeha oraz wysiłek jaki włożył do jego kompleksowego opracowania, o czym świadczy objętość rozprawy doktorskiej (273 s.). O skrupulatnej pracy naukowej autora tej rozprawy świadczy też bardzo obfita lista pozycji w dziale nazwanym „Bibliografia” obejmującej 20 stron. Praca opiera się na licznych źródłach o różnym charakterze. Bardzo liczne są również pozycje podane w dziale „Secondary Sources”. Już sam ten fakt sygnalizuje odpowiednią wartość naukową przedstawionej rozprawy.

Rozprawa została logicznie podzielona na pięć rozdziałów, które są proporcjonalnie wyważone. Z liturgicznego punktu widzenia włączenie kwestii Liturgii Godzin do innych celebracji liturgicznych (rozd. V) jest w pewnym sensie niewłaściwe, ale odzwierciedla aktualną praktykę liturgiczną w Kościele Katolickim, gdzie modlitewna liturgia została zmarginalizowana w działalności duszpasterskiej. Pozytywnie należy jednak ocenić wysiłek autora, aby w sposób całościowy ująć pozycję muzyki liturgicznej w ramach wszystkich celebracji, w tym celebracji sakramentów i sakramentaliów, nie pomijając przy tym specyfiki roku liturgicznego.

W pierwszym rozdziale autor zamieścił rys historyczny szerzenia wiary chrześcijańskiej poprzez działanie misjonarzy Kościoła Katolickiego. W tym bardzo zwartym oraz bogatym w informacje rozdziale nie brak ciekawych notek biograficznych ważnych postaci misjonarzy oraz biskupów działających na tych terenach oraz danych statystycznych z poszczególnych diecezji. Omówione tu zostały także ogólne zasady muzyki liturgicznej.

Sedno pracy zawierają rozdziały 2 – 5 dotyczące kolejno wykonawców, gatunków oraz stosownego repertuaru muzycznego do poszczególnych celebracji liturgicznych w odnowionej liturgii w Igboalandzie. Należy wysoko ocenić dążenie autora rozprawy do wytłumaczenia poszczególnych zjawisk, np. różnorakie wpływy na rozwój ilościowy i jakościowy repertuaru pieśni kościelnych, jak też piosenek religijnych w danym środowisku. Stara się on również wskazać czynniki decydujące o wyborze tego czy innego repertuaru do liturgii. Z norm ogólnych i indywidualnych autor wyciąga zasady i praktyczne zalecenia dla muzyków liturgicznych w Nigerii, które jednak mogą być stosowane także w innych krajach. Czytelnik znajdzie tu wiele mądrych i przydatnych spostrzeżeń i zaleceń. Z niektórymi z nich recenzent się jednak nie zgadza. Na s. 156 autor przekonuje, że wersety psalmu responsoryjnego nie mają być złożone muzycznie. Jednak medytacyjny charakter tego śpiewu sugeruje, że jako śpiew solisty powinien być ozdobny, bardziej rozwinięty melodycznie i bardziej wymagający (na sposób gregoriańskiego śpiewu graduale). Natomiast respomsum lub refren angażujący całe zgromadzenie powinien być melodycznie prostszy i rytmicznie dostosowany do interpretacji wspólnotowej.

Od strony metodologicznej zdaniem recenzenta niektóre poruszone tutaj kwestie potraktowane zostały zbyt szeroko, zwłaszcza opisy przebiegu poszczególnych obrzędów

liturgicznych. Wydaje się, że niektóre informacje mogły zostać pominięte, z kolei inne powinny być zamieszczone w przypisach, na przykład ogólnie znane i dostępne informacje historyczne lub rubrycystyczne na temat omawianych obrzędów czy świąt liturgicznych. Więcej precyzji i głębszego podejścia analitycznego wymagały niektóre zagadnienia muzyczno-liturgiczne. Wspomnę chociażby lakonicznie opisane cechy muzyki liturgicznej - świętość, doskonałość formy i powszechność (s. 60-61).

Autor posługuje się poprawnym językiem naukowym, przy czym zdania formułuje w sposób zrozumiały. W rozprawie napotykamy jednak miejsca, na których autor pozwala sobie na styl kaznodziejski, co zdradza emocjonalne zaangażowanie w omawianym temacie (s. 81, 100).

Na zakończenie powyższej oceny chciałbym postawić wniosek o dopuszczenie ks. A. Umeha do dalszych etapów przewodu doktorskiego a także o przyznanie mu stopnia doktora, na który – moim zdaniem – w pełni zasługuje.

Tematy do dyskusji:

Co autor rozprawy uważa za główną przyczynę tej małej świadomości wiernych, czasami i celebrantów na temat doboru stosownych śpiewów do czynności liturgicznych?

Na s. 120 autor pisze o „Music Academy”. O jaki typ szkoły chodzi? Dla jakie kategorii wiekowej uczniów czy studentów jest czy byłaby przeznaczona?

Ružomberok, 1 maja 2023 r.

ks. prof. dr hab. Rastislav Adamko